НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКИ ТВАРИН ІМЕНІ М. В. ЗУБЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор Інституту
розведення і генетики тварин
імені М. В. Зубця НААН

_____ Остап ЖУКОРСЬКИЙ
23 грудня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Освітньо-наукова програма	ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА
Спеціальність	H2 Тваринництво
Галузь знань	H Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Освітній ступінь	Третій – доктор філософії (PhD)

Чубинське – 2025

Робоча програма з дисципліни «**Сучасні технології виробництва і переробки продукції тваринництва**» для здобувачів третього (освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) спеціальності Н2 «Тваринництво». 14 с.

Розробник: кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії збереження і відтворення генетичних ресурсів тварин **Сидоренко О. В.**

Рецензенти:

Черняк Н. Г. – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії селекції чорно-рябих порід;

Базишина І. В. – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії інформаційних систем племінного тваринництва.

Робочу програму розглянуто на розширеному засіданні лабораторій розведення молочної худоби (за участі науковців лабораторії розведення м'ясної худоби, лабораторії інформаційних систем племінного тваринництва, лабораторії збереження і відтворення генетичних ресурсів тварин, лабораторії генетики), протокол № 3 від 15 грудня 2025 р.

Схвалено та затверджено на Вченій раді Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН, протокол № 12 від 23 грудня 2025 р.

© Сидоренко О. В., 2025 р.
© ІРГТ ім. М. В. Зубця НААН, 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин, що становить 6 кредитів ECTS.

Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача	Вибіркові компоненти
Рік навчання	1-й
Семестр	2-й
Лекції (годин)	14
Практичні (годин)	16
Самостійна робота (годин)	60
Вид підсумкового контролю	Залік

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета навчальної дисципліни – теоретична і практична підготовка здобувачів вищої освіти доктор філософії щодо існуючих шляхів розвитку технологій виробництва і переробки продукції тваринництва та їх складових, впровадження окремих технологічних рішень у існуючі технологічні схеми тваринницької галузі, можливостей диверсифікації виробництва.

Завданням навчальної дисципліни є надання здобувачам вищої освіти знань щодо техніко-технологічних складових виробництва і переробки продукції тваринництва, впровадження сучасних прогресивних технологій для підвищення продуктивності тварин та якості їх продукції.

У результаті вивчення дисципліни мають бути сформовані:

знання:

- ✓ щодо аналізу історичних аспектів, теорій, методів і практики з технології виробництва і переробки продукції;
- ✓ сучасного стану і тенденції розвитку світової і вітчизняної аграрної науки щодо технології виробництва та переробки продукції тваринництва;
- ✓ системного підходу при дослідженні процесів у тваринництві, розробленні технологій виробництва та переробки продукції тваринництва;
- ✓ розробки та реалізації наукових проектів і програм в галузі тваринництва, технології виробництва і переробки продукції тваринництва.

вміння:

- ✓ використовувати методологію системного аналізу;
- ✓ працювати з різними джерелами, вишукувати, обробляти, аналізувати та систематизувати отриману інформацію;
- ✓ здійснювати ретроспективний та сучасний аналіз наукового доробку у напрямі досліджень з тваринництва, технологій виробництва і переробки продукції тваринництва;

- ✓ використовувати статистичні методи аналізу для встановлення тенденцій та динамічних процесів у тваринництві;
- ✓ виявляти та вирішувати наукові задачі та проблеми технології виробництва і переробки продукції тваринництва;
- ✓ зацікавити результатами досліджень щодо технології виробництва і переробки продукції тваринництва виробників та впроваджувати сучасні підходи до виробництва продукції тваринництва.

Сформовані компетентності:

- ✓ Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу нових та комплексних ідей.
- ✓ Знання та розуміння професійної діяльності, науки, інновацій та переоцінки існуючих знань і професійної практики.
- ✓ Здатність планувати, реалізувати та коригувати послідовність процесу наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.
- ✓ Здатність працювати в команді та володіти навичками міжособистісної взаємодії.
- ✓ Здатність розробляти та управляти проектами і технологіями в галузі, створювати науковий продукт.
- ✓ Здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, самостійність, академічну й професійну доброчесність, відданість розвитку нових ідей у контексті професійної та наукової діяльності.
- ✓ Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих зобов’язань.
- ✓ Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.
- ✓ Здатність використовувати професійні знання й уміння у галузі виробництва і переробки продукції тваринництва.
- ✓ Здатність на основі знань української мови будувати діалоги за змістом загально-аграрного тексту та озвучувати їх, продукувати чіткий монолог з тем, пов’язаних із загальною аграрною тематикою, розуміти адаптовані загально-аграрні тексти та здійснювати їх переклад англійською мовою, здійснювати підготовку наукових публікацій іноземною мовою, зокрема у міжнародних наукометричних базах.
- ✓ Здатність формувати структуру дисертаційної роботи, планувати, організовувати та проводити наукові дослідження, публікувати їх результати, патентувати способи й моделі, захищати інтелектуальну власність.
- ✓ Здатність виконувати дослідження з біологічними об’єктами тваринництва, критично аналізувати та оцінювати результати експериментів.
- ✓ Здатність створювати нові знання в галузі технології виробництва і переробки продуктів тваринництва через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях.

✓ Здатність знати програмні засоби та методи обробки наукової інформації, використовувати сучасні інформаційні технології у професійній діяльності та на виробництві.

✓ Здатність до підприємництва та впровадження у виробництво науково-обґрунтованих результатів наукових досліджень.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сучасний стан і перспективи розвитку технології виробництва і переробки продукції тваринництва

Сучасний стан галузі тваринництва в Україні і світі. Значення і використання генетичних ресурсів тварин у сільському господарстві. Динаміка зміни чисельності поголів'я та породного складу сільськогосподарських тварин. Сучасні технології виробництва та переробки тваринницької продукції. Циклічність виробництва продукції тваринництва.

Тема 2. Сучасні технології виробництва і переробки молока та яловичини великої рогатої худоби

Біолого-технологічні основи виробництва молока. Типи молочних ферм і комплексів. Сучасні системи утримання високопродуктивних корів. Технологія відтворення худоби. Утримання та вирощування молодняку. Доїння корів за різних систем утримання. Цехова система виробництва молока. Первинна обробка, зберігання та транспортування молока. Прилади та методи контролю якості молока. Біологічні та технологічні принципи вирощування і відгодівлі м'ясної худоби. Технологія виробництва яловичини у молочному скотарстві. Екологічно чисте виробництво яловичини на основі ресурсоощадних технологій. Обладнання для доїння, зберігання та переробки молока.

Тема 3. Сучасні технології виробництва і переробки продукції свинини

Характеристика основних виробничих процесів у свинарстві. Технологія відтворення свиней. Системи утримання холостих і супоросних свиноматок. Організація проведення опоросу свиноматок. Годівля і утримання підсисних свиноматок і поросят сисунів. Технологія вирощування ремонтного молодняку. Дорощування та вирощування поросят. Відгодівля свиней. Забій, первинна обробка свиней і зберігання продукції.

Тема 4. Технології виробництва і переробки продукції конярства

Сучасний стан конярства та перспективи розвитку. Системи утримання коней. Організація відтворення та вирощування молодняку коней. Технологія отримання і переробка молока кобил. Технологія приготування кумису. Відгодівля коней на м'ясо.

Тема 5. Сучасні технології виробництва і переробки продукції вівчарства і козівництва

Сучасний стан вівчарства і козівництва та перспективи розвитку. Системи утримання та технологія відтворення тварин. М'ясна продуктивність овець і кіз. Технологія стриження овець та переробка вовни. Технологія одержання смушків та овчин. Технології доїння та первинна переробка овечого і козиного молока.

Тема 6. Сучасний стан технології виробництва яєць і м'яса сільськогосподарської птиці

Сучасний стан технології виробництва продукції птахівництва та перспективи розвитку. Системи і способи утримання різних видів птиці. Технологія комплектування, утримання й годівля птиці. Технологічні вимоги до інкубації яєць птиці. Технологія виробництва харчових яєць птиці. Технологія виробництва м'яса бройлерів, індиків, гусей та качок. Забій птиці та обробка тушок.

Тема 7. Сучасні технології виробництва і переробки продукції бджільництва, звірівництва та рибництва

Технологія розведення та утримання бджолиних сімей. Технологія виробництва маток та отримання бджолиних пакетів. Технологія виробництва продуктів бджільництва.

Сучасні системи утримання кролів і звірів. Технологія відтворення та годівлі кролів і звірів. Технології виробництва кролятини і хутрової сировини. Технологія забою кролів та звірів і первинна обробка продуктів забою та шкурок.

Технологія відтворення коропа і рослиноїдних риб. Підрощування личинок коропа. Вирощування цьоголітків. Зимівля рибопосадкового матеріалу. Вирощування товарної риби за дворічного циклу. Безперервна технологія вирощування товарної риби. Випасна технологія вирощування товарної риби. Вирощування товарної риби за трирічного циклу. Транспортування живої риби, первинна обробка та її зберігання.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	усього	л	п	с. р.
Тема 1. Сучасний стан і перспективи розвитку технології виробництва і переробки продукції тваринництва	8	2	2	4
Тема 2. Сучасні технології виробництва і переробки молока та яловичини великої рогатої худоби	16	2	4	10
Тема 3. Сучасні технології виробництва і переробки продукції свинини	14	2	2	10
Тема 4. Технології виробництва і переробки продукції конярства	10	2	2	6
Тема 5. Сучасні технології виробництва і переробки продукції вівчарства і козівництва	14	2	2	10
Тема 6. Сучасний стан технології виробництва яєць і м'яса сільськогосподарської птиці	14	2	2	10
Тема 7. Сучасні технології виробництва і переробки продукції бджільництва, звірівництва та рибництва	14	2	2	10
Усього годин по дисципліні	**90**	**14**	**16**	**60**

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назви тем	К-сть годин
Тема 1. Сучасний стан і перспективи розвитку технології виробництва і переробки продукції тваринництва	2
Тема 2. Сучасні технології виробництва і переробки молока та яловичини великої рогатої худоби	4
Тема 3. Сучасні технології виробництва і переробки продукції свинини	2
Тема 4. Технології виробництва і переробки продукції конярства	2
Тема 5. Сучасні технології виробництва і переробки продукції вівчарства і козівництва	2
Тема 6. Сучасний стан технології виробництва яєць і м'яса сільськогосподарської птиці	2
Тема 7. Сучасні технології виробництва і переробки продукції бджільництва, звірівництва та рибництва	4
Усього	**16**

6. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Назви тем	К-сть годин
Тема 1. Сучасний стан і перспективи розвитку технології виробництва і переробки продукції тваринництва	4
Тема 2. Сучасні технології виробництва і переробки молока та яловичини великої рогатої худоби	10
Тема 3. Сучасні технології виробництва і переробки продукції свинини	10
Тема 4. Технології виробництва і переробки продукції конярства	6
Тема 5. Сучасні технології виробництва і переробки продукції вівчарства і козівництва	10
Тема 6. Сучасний стан технології виробництва яєць і м'яса сільськогосподарської птиці	10
Тема 7. Сучасні технології виробництва і переробки продукції бджільництва, звірівництва та рибництва	10
Усього	**60**

В основі самостійної роботи здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни «Сучасні технології виробництва і переробки продукції тваринництва» – потреба в отриманні необхідного рівня знань, який узгоджується із оволодіння такою сумою знань і вмінь, які дадуть йому змогу майбутньому науковцеві проявити себе як висококласного фахівця в галузі тваринництва.

Самостійна робота здобувача полягає у вивченні сучасної спеціальної літератури та виконанні індивідуальних завдань, підготовці до поточного і підсумкового опитування, участі в конференціях, написанні наукових праць за темами самостійної роботи.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- ✓ *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж.
- ✓ *Наочні*: ілюстрація, спостереження.
- ✓ *Практичні*: практична робота, виробничо-практичні методи.
- ✓ З*а характером логіки пізнання* – аналітичний, індуктивний, метод
- ✓ *За характером та рівнем самостійної розумової діяльності здобувачів* – частково-пошуковий, пояснювально-демонстративний.
- ✓ *За активністю* – диспути, самооцінка знань, використання технічних засобів навчання, використання контролюючих тестів .
- ✓ *Інтерактивні технології навчання* – мультимедійні технології та інші телекомунікації.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Одним із обов'язкових елементів навчального процесу при вивченні дисципліни є проведення поточного контролю засвоєння знань та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Поточний контроль успішності здобувача вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань під час практичних занять;
- ✓ оцінювання самостійної роботи;
- ✓ тестування.

Підсумковий контроль за дисципліною – **залік** у першому семестрі.

9. Розподіл балів, які отримують аспіранти з вивчення дисципліни

Вид	Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	∑
Виконання завдань під час практичних занять	5	5	5	5	5	5	5	35
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	35
Тестування							30	30
Всього	10	10	10	10	10	10	40	100

Поточний контроль успішності здобувача вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань під час практичних занять та їх захист

шкала та критерії оцінювання:

5 балів – відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей;
4 бали – вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками;
3 бали – в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок;
2 бали – непогано, але зі значною кількістю недоліків;
1 бал – завдання практично не виконане;
0 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.

- ✓ тестування

шкала та критерії оцінювання тестових завдань наступні:
26–30 балів – відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей;
21–25 вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками;
16–20 бали – в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок;
11–15 бали – непогано, але зі значною кількістю недоліків;
6–10 бал – завдання практично не виконане;
0–5 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.

- ✓ виконання завдань самостійної роботи

шкала та критерії оцінювання самостійної роботи наступні:
5 балів – відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей;
4 бали – вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками
3 бали – в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок
2 бали – непогано, але зі значною кількістю недоліків
1 бал – завдання практично не виконане
0 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою **для заліку**
90–100	A	зараховано
82–89	B	
75–81	C	
63–74	D	
60–62	E	
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мультимедійне забезпечення: презентації лекцій, навчальні відеоматеріали, інтерактивні схеми, онлайн-платформи (Google Classroom, Zoom).

Програмне забезпечення: MS Office (Excel, PowerPoint), Google Sheets, програми для статистичної обробки та аналізу даних.

Технічне забезпечення: персональні комп'ютери, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка, інтернет-доступ до наукових баз даних.

Демонстраційні матеріали: плакати, схеми, стенди.

Методичні матеріали: робоча програма, методичні вказівки для практичних занять, тестові завдання для контролю знань, інструкції до лабораторних робіт.

Інформаційні ресурси: електронна бібліотека, доступ до міжнародних баз даних FAO DAD-IS.

Додаткові матеріали: збірники наукових праць, нормативно-правові документи (Конвенція про біологічне різноманіття, національні програми зі збереження генофонду тварин).

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Зламанюк Л. Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. Блок. Технологія виробництва продукції конярства. Центр навчальної літератури, 2017. 354 с.
2. Карножицький В. В., Косенко С. Ю., Сташкевич О. Б. Конярство : навчально-методичний посібник / за ред. Є. М. Агапової, В. В. Карножицького. Одеса : "Сімекс-прінт", 2012. 332 с.
3. Козівництво в Україні / Н. М. Зажарська та ін. К. : РІА "Марко Пак", 2021. 228 с.
4. Кононенко Р. В., Шевченко П. Г., Кондратюк В. М., Кононенко І. С. Інтенсивні технології в аквакультурі: навчальний посібник. Х.: Центр учбової літератури, 2020. 410 с.
5. Костенко В. І. Технологія виробництва молока і яловичини : підручник. К. : Видавництво Ліра-К, 2018. 672 с.
6. Костенко В. І. Технологія виробництва молока і яловичини : практикум. К. : Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
7. Коцюбенко Г. А., Рясенко В. І., Рясенко Є. М., Галімов С. М. Технологія виробництва продукції кролівництва та звірівництва : навчальний посібник. Миколаїв : МДАУ, 2011. 433 с.
8. Кочубей-Литвиненко О. В., Ющенко Н. М. Технологія отримання та первинна обробка молока : підручник. К. : НУХТ, 2013. 211 с.
9. Маньковський А. Я., Антонюк Т. А. Технологія продуктів забою тварин : підручник. К.: Агроосвіта, 2014. 336 с.

10. Машини і обладнання для тваринництва : електронний підручник / І. І. Ревенко та ін. Київ : ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», 2019. URL: http://rodak.if.ua/mot/index.htm.

11. Машини, обладнання та їх використання в тваринництві: підручник / Р. В. Скляр та ін. К. : Видавничий дім «Кондор», 2019. 608 с.

12. Пабат В. О., Гончаренко І. В. Технологія виробництва та переробки молока кобил : практ. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 190 с.

13. Павлюк М. В. Технологія відтворення сільськогосподарських тварин : навчальний посібник. К. : НМЦ «Агроосвіта», 2017. 140 с.

14. Разанова О. П., Скоромна О. І. Технологія виробництва продукції бджільництва : навчальний посібник. Вінниця, 2020. 408 с.

15. Системи утримання тварин : навчальний посібник / укладачі: М. О. Захаренко та ін. К. : «Центр учбової літератури», 2021. 424 с.

16. Спеціалізоване м’ясне скотарство : навчальний посібник до виконання лабораторних та практичних занять / І. В. Ковальчук та ін. Житомир : Полісся, 2015. 107 с.

17. Сусол Р. Л., Бондар Л. П., Іовенко А. В. Пасовищне утримання овець : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2023. 124 с.

18. Технологія виробництва продукції кролівництва і звірівництва / В. І. Бала та ін. Вінниця : Нова книга, 2009. 272 с.

19. Технологія виробництва продукції птахівництва : навч. посібн. / В. П. Бородай та ін. К. : «Агроосвіта», 2013.

20. Технологія виробництва продукції свинарства : навчальний посібник М. Повод та ін. / за ред. М. Г. Повода. К. : Науково-методичний центр ВФПО, 2021. 356 с.

21. Технологія виробництва продукції тваринництва : підруч. / О. Т. Бусенко та ін. / за ред. О.Т. Бусенка. К. : «Агроосвіта», 2013. 492 с.

22. Технологія продукції молочного і м'ясного скотарства, свинарства та птахівництва: посібник / С. Л. Войтенко та ін. Полтава : Дивосвіт, 2013. 276 с.

23. Угнівенко А. М., Костенко В. І., Чернявський Ю. І. Спеціалізоване м’ясне скотарство : навчальне видання. К. : Вища освіта, 2006. 303 с.

24. Угнівенко А.М., Колісник О.І., Антонюк Т.А., Носевич Д.К., Кос Н.В. Виробництво екологічно безпечної продукції скотарства: підручник. Київ: “ЦП Компринт”, 2022. 450 с.

Допоміжна

1. Бащенко М. І., Гончар О. Ф., Шевченко Є. А. Кролівництво. Видання друге : монографія. Чорнобай, «ЧКПП», 2017. 305 с.

2. Вдовиченко Ю. В., Вороненко В. І., Найдьонова В. О., Омельченко Л. О. М'ясне скотарство в степовій зоні України : монографія. Нова Каховка : ПИЕЛ, 2012. 308 с.

3. Використання вбирного схрещування для поліпшення молочної продуктивності української чорно- та червоно-рябої молочних порід : методичні

рекомендації / С. Л. Войтенко та ін. Чубинське : ІРГТ ім. М. В. Зубця НААН, 2023. 28 с.

4. Виробництво молока (вітчизняний та світовий досвід ефективного ведення молочного скотарства) : монографія / С. Ю. Рубан та ін. Х. : ФОП Бровін О. В., 2021. 367 с.

5. Вівчарство України. друге вид., доп. і переробл. / за ред. В. М. Іовенка. К. : Аграрна наука, 2017. 488 с.

6. Галімов С. М. Технологія виробництва продукції бджільництва : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2019. 107 с.

7. Іванов В. О., Волощук В. М. Нове в технології виробництва і переробки продукції тваринництва : монографія. Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2019. 434 с.

8. Калиниченко Г. І. Технологія виробництва продукції вівчарства : методичні рекомендації. Миколаїв, 2018. 32 с.

9. Костенко В. І. Інтенсивні методи вирощування ремонтного молодняку великої рогатої худоби. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 188 с.

10. Лихач В. Я. Інноваційні технології виробництва продукції тваринництва : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2017. 365 с.

11. Лихач В. Я. Лихач А. В. Технологічні інновації у свинарстві : монографія. К. : НУБіП України, 2020. 290 с.

12. Патрєва Л. С., Коваль О. А. Технологія виробництва продукції птахівництва : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2018. 248 с.

13. Підпала Т. В. Технологія виробництва молока і яловичини : методичні рекомендації. Миколаїв, 2020. 66 с.

14. Практикум з конярства : навчальний посібник / Б. М. Гопка та ін. Київ, 2011. 384 с.

15. Практикум із спеціалізованого м’ясного скотарства : підруч. / А. М. Угнівенко та ін. К. : Аграрна освіта, 2010. 257 с.

16. Рубан С. Ю., Даншин В. О., Литвиненко Т. В., Сидоренко О. В. Генетичні ресурси у тваринництві : навчальний посібник. Київ : ЦП "Компринт" 2023. 565 с.

17. Технологія виробництва продукції кролівництва та звірівництва [Електронний ресурс] : метод. реком. / уклад. Г. А. Коцюбенко. Електрон. текст. дані. Миколаїв : МНАУ, 2017. 41 с. URL: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2113/1/Tekhnolohiya_vyrobnytstva_produktsiyi_krolivnytstva_ta_zvirivnytstva.pdf.

18. Фесенко В. Ф., Каркач П. М., Машкін Ю. О., Кузьменко П. І. Теоретичні аспекти інноваційних технологій у свинарстві. Збірник наукових праць «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», 2024. № 1. С. 71–80.

19. Шалімов М. О., Косенко С. Ю., Найдіч О. В. Інноваційні технології виробництва і переробки продукції тваринництва: Методичні рекомендації до проведення практичних занять для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) спеціальності 204

«Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва». Одеса: Видавничий відділ Одеського державного аграрного університету, 2020. 46 с.

20. FAO (2015). The Second Report on the State of the World's Animal Genetic Resources for Food and Agriculture, edited by B.D. Scherf and D. Pilling. FAO Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture Assessments. Rome. Available at: http://www.fao.org/3/a-i4787e/index.html.

Інформаційні ресурси

1. Асоціація «Свинарі України» : вебсайт. URL: http://asu-ua.org/uk/.
2. Асоціація виробників молока – об'єднання промислових МТФ України : вебсайт. URL: http://avm-ua.org/uk/.
3. Верховна Рада України. Законодавство України : вебсайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws.
4. Державна служба статистики : вебсайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/.
5. Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН : вебсайт. URL: http://iabg.org.ua.
6. Інформаційно-аналітичний портал АПК України : вебсайт. URL: https://agro.me.gov.ua/ua.
7. Domestic Animal Diversity Information System (DAD-IS) (*Інформаційна система різноманітності сільськогосподарських тварин (DAD-IS))*: вебсайт. URL: http://www.fao.org/dad-is/data/en/.
8. The Global Standart for Livestock Data (Глобальний стандарт даних для худоби) : вебсайт. URL: https://www.icar.org/.
9. European Regional Focal Point for Animal Genetic Resources : вебсайт. URL: https://www.animalgeneticresources.net/index.php/countries/.